

Ikus-Entzunezko Kultura
F. Ikus-entzunezko ekoizpena. Teknikak eta prozedurak.
Lan-taldeak ikus-entzunezko ekoizpenean: zuzendaritza, ekoizpena, kamera/argazkia, soinua, arte, postprodukzioa.
Ikus-entzunezko ekoizpenean zereginak banatzeko estrategiak: beharrezko trebetasunetan oinarritako hautaketa-irizpideak.
Lan-faseak: aurreprodukzio, filmatze eta postprodukzioa.
Ikus-entzunezko teknikak, tresnak eta konbentzioak aukeratzeko estrategiak.
Bitarteko teknikoak errealizatorako: kamera eta osagarriak, mikrofonoak, argientzako ekipamendua.
Soinu-grabazioa. Sinkroniko eta birsortua.
Edizio ez linealerako softwareen hastapenak.
Ikus-entzunezko edukiak zabaltzeko estrategiak: sare sozialak, merkataritza-aretoak, erakusketa espazio alternatiboak, zinemagintza jaialdiak (online zein aurrez aurrekoak), etab.
Ikus-entzunezko ekoizpenak ebaluatzeko teknikak eta estrategiak.

LITERATURA DRAMATIKOA

Literatura Dramatikoa jakintzagaiak Batxilergoko ikasleen funtsezko kompetentzien garapena modu ukaezinean aberasten du, beren kontzientzia artistikoa eta sentsibilitatea zabaltzen baititu, antzerki-generoaren ezaugarri adierazkor, sinboliko, tekniko, estetiko eta soziologikoei lotuta. Era berean, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako literatura-hezkuntzarako jakintzagaietan eta Batxilergoko Euskara eta Literatura, Gaztelania eta Literatura eta Literatura Unibertsaleko jakintzagaietan jarraitutako ibilbidea osatzen du. Hortaz, antzeko printzipio metodologikoak ditu.

Izan ere, literatura-gela gune pribilegiatua da eskolatze osoan zehar jorrotutako bi irakurketa-modalitateak —irakurketa gidatua eta irakurketa autonomoa— garatzeko, bien corpusek bat egin dezaten lagunduz. Aztertzen ari garen kasuan, eta genero dramatikoaren ezaugarriak kontuan hartuta, bi modalitate horiek harrera-kontzeptu zabalago bati irekitzen zaizkio, eta, horren bidez, antzerki-ondararako sarbidea lortzen da, bai irakurketaren bidez, bai ikus-entzunezkoak ikusiz, eszenaratzetara joanez eta ikasleek testu horiek eszenaratzeko proposamen praktiko txikiak eginez. Esparru horiek estuki lotuta daude; izan ere, antzerki-hitza beti pentsatuta dago gune eszeniko batean modu praktikoan esateko, eta hori da ulertzeko modurik onena, eta ez du irakurtzeko soilik izan behar, gainerako literatura-generoekin gertatzen den bezala. Berezitasun hori kontuan hartuta, harrera gidatuaz eta harrera autonomoaz hitz egingo dugu, hala dagokionean. Literaturaren testuartekotasun zabalean barrena egindako ibilbide hau aukera bikaina da literaturaren, idazketaren, egilearen edo idazten den eta irakurtzen den gizarte-denborarekiko erlazioaren zentzuari buruz hausnartzeko. Azkenik, antzerkiaren ikusle izaten ikasteko gaitasuna sustatzen da. Horrez gain, horren garrantzia eta gizarte-kontzientzia sortzeko duen bokatua ulertzeko, hizkuntza espezifikoko batzuen zerbitzura dagoen sorkuntza artistikoa egiaztatu eta baloratzeko, eta, gainera, irakurketa dramatiko oinarritzko teknika batzuen praktika esperimentatzeko gaitasuna ere sustatzen da.

Proposatutako ikuspegiak kontzientzia artistiko bat pizten du ikasleengan, eta oso baliagarria da ikasgelatik obra dramatiko bat sortzeko eta interpretatzeko prozesua ulertzeko, eta, neurri handiagoan edo txikiagoan, tradizio literario deritzoguna tradizio ikusgarrian txertatuta dagoela ulertzeko eta baloratzeko. Horri gehitu behar zaio antzerki-generoko obrek pribilegio izugarria dutela, oso egokiak baitira irakurleen komunitatean partekatzen. Obra bat modu partekatuan irakurtzeak hamaika aukera ematen ditu iritziak eta perspektibak trukatzeko, hura osatzen duten alderdiak (gaiak, hizkuntza, pragmatika, etab.) irakurtzen eta ikertzen jarraitzeko, baita hainbat testu sortzeko ere. Irakurketa-prozesuen atzeraelikadura horrek bide aberasgarria eskaintzen du ikasleen nortasuna eratzeko literaturako irakurle eta idazle gisa, antzerki- eta kultura-publiko gisa, baita identitate hori modelatzen duten metodologiak sistematizatzen ere, hizkuntza-komunikaziorako kompetentziaren garapena sustatuz.

Jakintzagaiak, gainera, aukera ematen du historian genero dramatikoaren inguruko erreferentzien mapa bat bereganatzeko, ikasleei arte eszenikoak ulertzeko, interpretatzeko eta gozatzeko aukera emango dieten analisi-teknikak eskainiz, baita beren ekoizpen eta antzeppen eszenikoko testuinguru historiko eta kulturalerako erlazioa ezagutzeko aukera ere (gehienetan ez dira bat etortzen), eta, aldi berean, emakumeek edo mendebaldekoak ez diren egileek idatzitako lanen zati handi bat kanpoan utzi duen kanon bat kritikoki zalantzan jartzeko gonbita egiten du. Iruditeriak zabaltzeak gizarte-kohesioari, kulturarteko hezkuntzari eta hezkidetzari laguntzen die, zalantzarik gabe. Literatura dramatikoaren klasikoan irakurketa partekatua eta autonomoa, horien inguruan argudiatutako deliberazioak, ikerketa-prozesuen garapenak, eta klasikoan jabetze- eta birsortze-jarduerek ere funtsezko kompetentziak modu erabakigarriaren garatzen laguntzen dute.

Literatura Dramatikoaren curriculumak bost kompetentzia espezifikotan oinarritzen da. Lehenik eta behin, literatura dramatikoaren klasikoak interpretatzeko trebetasunen garapena —irakurriak, eszenan ikusiak edo ikasleek interpretatuak izan daitezke—, obraren eraikuntza-elementuen barne-erlazioak eta obraren zentzua kontuan hartuz, baita horrek produkzio-testuinguruarekin eta literatura-tradizioan duen lekuarekin duen lotura ere; generoaren harrera-ezaugarri bereziak ahaztu gabe, eta arreta berezia jarriz dramatizatutako eta taldeko irakurketa moduetan. Alde batera utzi gabe horrelako irakurketak egiteko antzerki-ekintzak gauzatzeko eta ikusizko elementuak eta parateatralak erabiltzeko duten garrantzia. Bigarrenik, irakurketa- eta harrera-estrategiak abian jartzea, era autonomoan antzezlanen publiko gisa; horrela, harrera gidatu eta partekatutik sortutako erreferentzia-mapak aprobetxa daitezten, antzerki-ikusle gisa duten nortasuna eraikitzeke. Hirugarren kompetentzia espezifikoa garai artistiko, testuinguru artistiko eta arte-hizkuntza desberdinetako lanen irakurketa konparatua du ardatz, generoaren historian zehar unibertsal tematikoak, pertsonaien arketipoak eta bide formal errepikariak daudela egiaztatzeke. Hirugarren kompetentzia horren helburua da, halaber, testu dramatikoaren eta denboran zehar izan dituen eszenaratzeen arteko loturak aztertzea, egokitzen zinematografikoak barne, eta, aldi berean, ikasleek etorkizunean eskura izango dituzten antzerki-, literatura- eta arte-esperientziak testuinguruan kokatzeko aukera emango duen erreferentzia partekatuen eta mapa kulturalaren esparrua eskuratzen laguntzea. Laugarrenik, antzerki-idazketari buruzko kompetentzia espezifikoa bat garatzen da. Bertan, arte bisual ez-testualek erabiltzen dituzten sorkuntza-eskemak edo testua alde batera uzten ez duten arte bisualak aztertuko dira, azken kasu horretan testua obraren eragile nagusia ez izan arren. Azkenik, kanon literarioari buruzko eztabaida kulturalen parte hartzea, munduari buruzko begiraden aniztasunaren berri emango duten beste obra dramatiko batzuk eransteko beharra, eta literaturak imajinarioen eraikuntzan duen garrantzia aurkitzen ditugu.

Ebaluazio-irizpideek, kompetentzien ikuspegiari dagokionez, honako hauek hartzen dituzte kontuan: testu dramatikoaren eta antzerki-emanaldien interpretazioari buruzko ezagutzak, trebetasunak eta jarrerak; obrei buruz argudiatutako balio-judizioen formulazioa; asmo literario eta eszenikoko testuak sortzea; eta horiek beren testuinguru soziohistorikoan, literarioan eta kulturalen inskribatzea ahalbidetuko duen mapa kultural bat osatzea. Horrek guztiak eskatzen du diagnostikoaren zerbitzura dauden ebaluazio-tresnak eta -erremintak dibertsifikatzea, eta ahozko eta idatzizko harrera, ekoizpen eta elkarrekintzarekin, ikerketa-prozesuekin eta pentsamendu kritikoaren garapenarekin lotutako trebetasunak hobetzea.

Testuen eta irakurleen edo ikusleen arteko topaketa jakintzagaiaren muina denez, jakintzak bi multzoren inguruan antolatzen dira. Multzo horiek literatura dramatikoaren klasikoaren eta obra garrantzitsuen harrera gidatuari eta harrera autonomoari lotuta daude, hurrenez hurren. Beraz, corpusa bera da, nahiz eta estrategia bereziak garatzen diren harrera-modalitate baterako eta besterako. Lehenengo multzoa —irakurketatik abiatuta zentzumenak modu gidatu eta partekatuan eraikitzearekin lotutakoa—, antzerkira bertaratzeko ikustea, gainera, antzerki-artearen berezitasunetara hurbilduz hasten da, testuan, errealizazio eszenikoan eta ikuskizunaren harreran arreta jarriz. Testuen hautaketari dagokionez, corpus ireki baten aldeko apustua egiten da, eta irakasleak harrera gidatua eta partekatua izango duen obra baten inguruko ibilbideak taxutzerako gonbidatzen ditu. Lau ardatz tematikoren inguruan antolatuta —niaren antzerkia, besteak, mundua, metantzerkia—, aurkezpenak ez du ibilbideak eraikitzeke aukerak mugatzeko edo agortzeko asmorik: ez dute elkarren ondoan jarritako aginduen katalogoa osatzen. Haren helburua irakasleei aniztasunera eta ikasleen beharretara egokitutako aurrerapen-ibilbideak eraikitzeke adibideak ematea da.

Asmoa ez da, beraz, ikasturtean zehar proposamenak dakartzan aukera guztiak agortzea, baizik eta irakasle bakoitzak obra kopuru jakin bat aukeratzea eta foku bat hautatzea, beste testuinguru kultural edo molde generiko batzuetako beste obra batzuekin lotu ahal izateko; ondoren, batzuen eta besteen irakurketa konparatua egiteko, eta denboran zehar izan zitzaketan eszenaratzeak aztertzeo, baita etorkizunean eszenaratzeo aukera hausnartzeko ere. Ibilbide horiek aukera eman behar dute une, idazketa-testuinguru, ekoizpen eszeniko eta harrera, gatazka, literatura- eta pertsonaia-arketipo, bide eta adierazpide desberdinetara hurbiltzeko, baita testu klasikoak eta garaikideak, nazionalak eta atzerrikoak, literarioak eta ez-literarioak (historiografikoak, literatura-kritikakoak edo beste arte-kode batzuetakoak, antzerki-eszena, ikus-entzunezko fikzioa eta digital garaikidea barne) konparatuta irakurtzeko ere.

Literatura Dramatikoa jakintzagaiak, azken batean, aukera ematen die ikasleei, antzerki-irakurle edo antzerki-publiko gisa duten esperientziaren bidez, beren gaitasun artistiko, sortzaile eta interpretatiboan garapena ezagutzeko, eta, horrela, beren alderdi teorikoen eta praktikoen arteko beharrezko erlazioa ulertzen joateko. Funtsezkoa da lan-dinamika bat izatea, non etengabe aipatzen diren antzerki-jarduera eta testutik abiatuta askotariko denborak eta lekuak zeharkatzen dituzten egoera eszenikoak. Ikasleak, hala, literaturaren, estetikaren eta kulturaren arloetan moldatzen dira; eta horrela, sentsibilitatearen arloan duten hazkundearekin batera, bizi-esperientzia osoagoa izan dezakete, aniztasuna eskuratzen eta aurreritzi eta estereotipo sozialak ezabatzen lagunduko diena. Funtsean, ikasleen kultura-ondarea eta haien adierazpen-aukerak aberasten laguntzea da kontua, iraganeko kulturak ilustratu zituzten antzezlanen, ikuskizunen eta antzerki-muntaien edertasuna zein gure oraina sostengatu eta gure etorkizuna aurreratzen dutenak balioesten ikasiz.

KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK

1. Literatura dramatikoko obrak irakurtzea edo horien eszenaratzea ikustea, eta eszena laburrak taularatzea, kontuan hartuz bai generoa osatzen duten elementuen barne-erlazioak eta horiek obretan dituzten funtzioak, bai obrek beren ekoizpen-testuinguruarekin eta kultura-tradizioan duten inskripzioarekin dituzten kanpo-erlazioak, literatura dramatikoa gozamenarako aukerak zabaltzeko eta literatura- eta arte-sormena suspertzeko.

Konpetentzia horrek interpretazio-trebetasunak garatzeko funtzioa du: ondare dramatikoko obra garrantzitsuak eskuratzeko aukera emango dutenak; irakurketa edo irudikapen dramatikoen gainean oinarritutako balio-judizioa hitzez adieraztea errazten dutenak —balioespen estetikoan oinarrituta—; eta ikuspegi nazionalak eta europarrak eta unibertsalak eta antzerki-lanak beste adierazpen artistiko batzuekin uztartuko dituen mapa kulturala eraikitzen lagunduko dutenak. Antzerki-generoaren inguruko gozamen kontziente eta landua lortzea da helburua. Horretarako, ezinbestekoa izango da antzerki-generoak eta horien funtsa diren oinarritzko elementuak (kronotopoa, ekintza, gatazka, etab.) aztertzea.

Kontua ez da, ordea, helburu entziklopedikoak dituen literatura dramatikoa historia bati ekitea, baizik eta ikasgelan —edo espazio eszeniko batean— harrera gidatua eta partekatua izango duten obra gutxi batzuk hautatzea. Lan horiekin batera, testu eta antzezpen batzuk eskainiko dira, eta, horiei esker, testuinguru historiko eta kulturalean kokatu ahal izango dira, literatura- eta eszena-tradizioan inskribatu ahal izango dira, euren interpretazioen historiarako sarbidea izango dute, eta beste forma artistiko klasiko eta garaikide batzuekin erlazionatu ahal izango dira.

Era berean, irakurketa dramatizatua eta/edo eszenaratzea behar bezala garatuko da, taldeka eta ozen, egoeren eta eszenen konfigurazioari arreta berezia eskainiz, emozioak eta hitzen intentsitatea nabarmenduz, ikasgelako prozesu batean antzerki-jardunari eta testutik abiatuta aurki daitezkeen egoera eszenikoei etengabeko aipamenak eginez.

Konpetentzia espezifikoa hau deskriptore operatibo hauekin lotzen da: HKK1, HKK2, HKK4, K PSII5, HK1, EK3, KAKK1, KAKK2, KAKK3, KAKK4.

2. Literatura dramatikoko obra garrantzitsuak modu autonomoan irakurtzea edo ikustea plazer- eta ezagutza-iturri gisa, norberaren gustu, interes eta beharretara ondoen egokitzen direnak hautatzea norberaren irizpidearen arabera eta gomendio espezializatuak kontsultatuz, antzerkigintzara iristeko moduak dibertsifikatzea literaturaz haragoko fenomeno ikusgarri gisa, eta irakurketako eta antzerkiko publiko gisa esperientziak partekatzea, norberaren nortasun literarioa eraikitzeke eta bere dimentsio sozialaz gozatzeko.

Konpetentzia hori garatzeak esan nahi du aurrera egin behar dela autonomia sendotzen eta norberaren irakurketa-identitatea, nortasun artistikoa eta kulturala eraikitzen, funtsezkoa baita irakurle eta publiko eszeniko gisa eskola-bizitzatik haratago irauteko; horretarako, aldian-aldian eta etengabe denbora eskainiko zaie banakako irakurketari eta antzerki-ekitaldien eta arte eszenikoen parte-hartzeari eta gozamenari, oro har. Era berean, denbora eskainiko zaio gogoetari, irakurritako testuen, haien irudikapenen eta beste hedabide batzuetarako (zinema, telebista edo formatu digitalak) egokitzapenen artean erlazioak ezartzeko. Harrera gidatuaren modalitatearen berezko corpusa harrera autonomoaren modalitatearekin bat egiteak —bi kasuetan klasikoak eta garai guztietako literatura dramatikoko lan garrantzitsuak— aurrerabide-ibilbideak eraikitzeke aukera emango duten erreferentzia-mapak hornitzea ahalbidetzen du. Nolabaiteko konplexutasuna duten antzezlanek eta antzezipenek eskaintzen dituzten erresistentziak gainditzeko gai diren interpretazio-trebetasunak bereganatzeak hautaketa-irizpideak garatzen laguntzen du, horiek ezinbestekoak baitira antzerki-irakurle eta -ikusle autonomoen prestakuntzan.

Horrek esan nahi du gozamenerako moduak, estimatutako testuen aniztasuna eta konplexutasuna zabaldu behar direla —egungo forma literarioekin, azaleratzen ari diren praktika kulturekin eta telebistako zinema edo fikzioa bezalako praktika kulturekin kontaktua egotea barne—, eta irakurle edo publiko gisa izandako harrera-esperientzia adierazteko gaitasuna handitu behar dela. Baita testu batean oinarritzen ez diren sorkuntza-motorrak dituzten ikuskizunei buruzko hausnarketa ere. Helburua da antzerki-irakurketen multzoa zabaltzea eta, horrekin batera, obrak irakurtzeko moduak aberastea, haien proposamen estetikoak pixkanaka ikusi ahal izateko, eta, horrez gain, esperientziaren formulazioaren oinarri diren elementuak handitu ahal izatea, horiek baloratzeko; barne hartuz testuen arteko testuarterkotasuna identifikatzea, eta irakurketekin eta antzerki-emanaldiekin lotutako saiakera ikertzea eta irakurtzea.

Konpetentzia espezifiko hau deskriptore operatibo hauekin lotzen da: HKK2, HKK4, KD2, KPSII1, KPSII2, EKK3, KAKK1, KAKK2, KAKK3, KAKK4.

3. Garai artistiko, testuinguru artistiko eta arte-hizkuntza desberdinetako obra dramatikoen arteko loturak ezartzea, antzekotasunak eta desberdintasunak antzemanaz, bakoitzak bere ekoizpen-testuinguruaren eta literaturaren eta gizartearen arteko erlazioaren arabera, historian zehar unibertsal tematikoak, pertsonaia-tipologiak eta bide formal errepikariak daudela egiaztatzeke.

Konpetentzia espezifiko horrek azpimarratzen du oso garrantzitsua dela aurrera egitea, irakasleek ezarritako harrera gidatuaren ibilbideen esparruan, antzerkiaren fenomenoaren funtzionamendua antzemandean, antzerki-testuaren nozioan eta antzezipenaren eta sistema estilistikoaren esanahi-elementuetan sakonduz, obrak antzezipen direnean. Horretarako, beharrezkoa izango da obren interpretazioa elkarrekin ikertzeke eta eraikitzeke prozesuetan ikastea, testu dramatikoen eta horien eszenaratzeen arteko konparazio-analisia barne hartuz, eta antzerkia eraikitzeke oinarri diren konbentzioen funtzioak eta efektuak ulertuz.

Era berean, hainbat lan, eszenaratze, zinema-egokitzapen edo horiekin lotutako beste arte-irudikapen batzuk etengabe arakatzeak, ikertzeak eta alderatzeak gai, topiko eta pertsonaia unibertsalak daudela egiaztatzea ekarriko du, baita adierazpen-baliabideen eta balio etiko eta estetikoaren fluktuazio historikoren ulermena ere. Horrek guztiak antzerkiaren artea, oro har, eta literatura-genero dramatikoa, bereziki, tresna ideologiko erabakigarri gisa konfiguratu du imajinario kolektiboen eraikuntzan.

Azken batean, ikasgelan modu gidatu eta partekatuan irakurtzeko genero dramatikoen literatura-ondareko —emakume idazleen obrak barne hartu behar dituen ondare bat— obra garrantzitsu

batzuk hautatu behar dira euren egokitasunaren arabera, antzerkiaren eraikuntza eta funtzionamenduaren zein beste testu batzuekin eta ekoizpen-testuinguruko balio ideologiko eta estetikoekin ezartzen diren erlazioen eta oraina argitzeko eta azaltzeko duten ahalmenaren elementu garrantzitsuak erakusteko.

Konpetentzia espezifiko hau deskriptore operatibo hauekin lotzen da: HKK1, HKK2, HKK4, STEM2, KD1, HK1, HK3, KAKK1, KAKK2.

4. Testu dramatikoak birsortzeko edo sortzeko beharrezkoak diren adierazpen- eta sormen-gaitasunak erabiltzea, generoa osatzen duten elementuak eta hainbat teknika erabiliz, ekintza dramatikoak, pertsonaien diseinua eta egoeren eta eszenen konfigurazioa osatzeko. Musikaren eta dantzaren historiako konpositore, interpretatzaile eta obra nagusiak ikertzea, informazio-iturri fidagarriak erabiliz, interpretazio-korronte desberdinak aztertzeke eta musika-ondarearen aberastasunari buruz eta norberaren kultura-nortasunari buruz hausnartzeko.

Antzerki-idazketaren irakaskuntzak —beharbada, beste literatura-genero batzuenaren aldean arreta gutxiago ematen zaio ikasgelan, baita dagoeneko idatziak diren testuen antzerki-jokoen aldean ere— adierazpide eta sormen potentziala du arte eszenikoen ezagutza anitza eta sentitua sustatzeko; horrek modu ukaezinean laguntzen du pertsona autonomoak, parte-hartzaileak, solidarioak, sortzaileak eta kultura artistikoa dutenak garatzen. Idazketa dramatikoak oso egokia da hizkuntza-, literatura- eta komunikazio-ikaskuntzen iturri gisa. Gainera, ahozko hizkuntza eta idatzizkoa oso modu esplizituan erlazionatzeko abantaila du, eta horrek bi adierazpideak hobetzea sustatzen du. Azkenik, antzerki-generoaren azpian dagoen gatazka dramatikoak nerabeen eta gazteen adierazpen intimo eta pertsonala errazten du, dela beren niari buruz, dela munduaz duten ikuspegiari buruz.

Konpetentzia horrek, beraz, eskatzen du idazketa dramatikoak ez dadila ikusi euren iruditerian jada oso presente dauden ikuskizunen kontzepzio jakin baten erreproduzio- edo imitazio-prozesu huts gisa. Aitzitik, antzerki-lanaren egituraren ahalik eta ezagutza sistematikoena izan behar du abiapuntu, oinarritzko maila batean bada ere, testu dramatikoaren eta antzeppen eszenikoaren alderdi bikoitzean, jakintzagaiaren ibilbideetan bisitatutako testu eta antzeppen bitartez. Horrela, benetako sormen-aukera berriak bilatzen dira ikasleengan, kontzeptuak erlazionatuz, pertsonaiak, eszenatokiak, giroak, gatazkak, arazoak eta soluzioak identifikatuz eta aldatuz esperimentazio dramatiko egoeren inguruan, eta beti ere norberaren sormen-asmoa garatzen lagunduz.

Horretarako, beharrezkoa izango da literatura dramatikoak antzerki-ikuskizuna osatzen duen engranajearen zati gisa ulertzea; historian zehar antzerki-idazketaren artea osatu duten lanbideetako batzuk ezagutzeko (poeta, dramaturgo, dramaturgilea...); eta ikusteko arteei arreta emanez (keinu-antzerkia, performancea, dantza, zirkua...), non idazlearen irudiari uko egin gabe, beren sorkuntza testuan soilik oinarritzen ez dutenak eta, horrela, sorkuntzarako erabiltzen dituzten idazketa-eskemak (partitura, es-kaleta) aintzat hartzen dituztenak.

Konpetentzia espezifiko hau deskriptore operatibo hauekin lotzen da: HKK1, HKK2, HKK4, KD3, EK1, EK3, KAKK1, KAKK2, KAKK3, KAKK4.

5. Literatura-kanon dramatiko unibertsal baten eraikuntzan parte hartzea, emakumeen esperientzia-ikuspegia txertatuz, emakume idazleen edo funtsezko emakumezko pertsonaien antzerki-lanak irakurriz, ikusiz edo antzokira joanez, eta mendebaldeko kulturaren esparruak gaindituz, beste ahots batzuekiko interes-, errespetu- eta sentikortasun-kontrapuntuak ezartzeko, eta munduaren eta bere iruditeriaren eraikuntza diskurtsiboari buruzko pentsamendu kritikoa garatzeko.

Sentiberatasun garaikidea eta oraintsuko azterketa literarioak bat datoz kanon literarioaren eraikuntzan absentzia nabarmenak adieraztean. Emakumeak falta direnez, eta mendebaldekoak ez diren ahotsak ere falta direnez, ezinbestekoa da kanona berreraikitzea, batzuk eta besteak sartzeko eta haiek baztertu izanaren arrazoiak aztertzeke. Literatura eta artea eragile erabakigarriak badira iruditeriak eraikitzeke —generoen eraikuntza soziala, “gu” baten eraketa “besteen” aurrean, edo eredu sentimentalaren

eta maitasun-ereduen trazadura—, literatura-hezkuntzak, kasu honetan genero dramatikoaren inguruan, urrutiko begirada garatzen duten eta munduaren eraikuntza diskurtsiboari buruzko hausnarketa kritikoa bultzatzen duten testuak irakurtzeko, interpretatzeko eta berjabetzeko trebetasunak izan behar ditu. Horri esker, jarrera inkontzienteki sexistak, etnozentrismoak edo arrazistak aitortu eta baztertu ahal izango dira.

Horretarako, irakurketa partekatuko obren aukeraketak, baita hari lotutako antzerki-zatiek eta -emanaldiek ere, benetako ondare unibertsalaren lagin adierazgarriak izan behar dituzte, emakume idazleen, emakumezko pertsonaia aipagarrien eta mendebaldekoak ez diren obren presentziarekin; aldi berean, ibilbide horietakoren baten hari nagusiak alderdi horietan jar dezake arreta. Era berean, kontuan hartuko dira jakintzagai hau garatzen den autonomia-erkidegoko hizkuntzaren eta kulturaren berezitasunak, baita corpus literario-ikusgarria ere. Gaika antolatutako testuen corpus bat aurkezteak apustu horiek erraztu nahi ditu.

Kompetentzia espezifiko hau deskriptore operatibo hauekin lotzen da: HKK2, HKK4, KE3, STEM2, KPSII4, KPSII5, HK1, HK3, HK4, KAKK1, KAKK2.

EBALUAZIO-IRIZPIDEAK

Literatura Dramatikoa
1. kompetentzia espezifikoa
1.1. Irakurritako edo ikusitako antzerki-obren interpretazioa azaltzea eta argudiatzea, osatzen dituzten elementuen eta obraren zentzuaren arteko barne-erlazioak, eta testuaren eta haren testuinguru soziohistorikoaren eta literatura-tradizioaren arteko kanpo-erlazioak aztertuz, metahizkuntza espezifikoa erabiliz eta obren hautemate estetikoari lotutako balio-irizkiak gaineratuz.
1.2. Antzerki-zatiak eta -obrak ozenki eta taldeka irakurtzea, arreta berezia jarriz egoeren eta eszenen konfigurazioan, emozioak, hitzen intentsitatea eta elementu prosodikoak nabarmenduz, eta talde-lanetan inplikatzeko gaitasuna, motibazioa eta interesa erakutsiz.
1.3. Proposatutako obren zati laburrak eszenaratzea, antzerkiaren elementu ikusgarriari garrantzia emanez, eta egileak testuan planteatzen dituen ekintzak eta sekuentzia berak ahalbidetzen dituen eszenaratzeko aukerak alderatuz.
2. kompetentzia espezifikoa
2.1. Literatura dramatikoko obra garrantzitsuen irakurketan, ikuspenean edo laguntzan oinarrituta interpretazio pertsonala egitea, alderdi tematikoak, generokoak eta azpigerokoak, egituraren eta estiloaren elementuak eta obren balio etikoak eta estetikoak kontuan hartuz, eta beste obra batzuekin eta beste esperientzia artistiko eta kultural batzuekin lotura argumentatuak ezarriz.
2.2. Literatura-kultura dramatikoaren hainbat adierazpenetara iristea, norberaren irakurketa-nortasuna eta antzerki-publiko gisa modu kontziente eta sistematikoan aberastuko dituen irakurketa-ibilbide pertsonal baten bidez.
2.3. Literatura-elkarrizketetan parte hartzea, norberaren irakurketa-, ikustaldi- edo antzerki-esperientziak partekatuz, metahizkuntza espezifiko baten laguntzaz.
3. kompetentzia espezifikoa
3.1. Antzerki-testuak edo -zatiak elkarren artean edo haien eszenaratzearekin, egokitzen zinematografikoarekin edo lotutako beste arte-emanaldi batzuekin alderatzea, antzekotasun- eta kontraste-elementuak ahoz edo idatziz argudiatuz, bai gai- eta eduki-alderdiei dagokienez, bai alderdi formal eta adierazkorrei dagokienez, eta obren balio etiko eta estetikoari arreta jarriz.
3.2. Irakurketa gidatuko obra dramatikoaren arteko edo beste testu eta adierazpen artistiko batzuen eta euren eszenaratzearen arteko loturak aztertzea, gaien, topikoen, egituren, pertsonaien, hizkuntzaren, adierazpen-baliabideen eta balio etiko eta estetikoaren arabera, euren ondorioak ahozko azalpen baten, entsegu baten edo aurkezpen multimodal baten bidez azalduz, lan honetan duten inplikazio pertsonala erakutsiz.
3.3. Antzerki-testuak, irakurritakoak edo ikusitakoak, beren etorkizun historiko kulturean kokatzea, eta literatura dramatiko unibertsaleko genero, estilo eta obra garrantzitsuei buruzko ikuspegi orokorra eskaintzea, idatzizko edo ahozko azalpen edo azalpen multimodal bat prestatuz eta eginez, banaka edo taldeka, testuinguruaren ezagutza eta testuinguruaren ekoizpenean duen eragina erakusteko.

Literatura Dramatikoa
4. kompetentzia espezifikoa
4.1. Antzerki-testu pertsonalak edo kolektiboak sortzea, asmo literarioarekin eta estilo-kontzientziarekin, hainbat euskarritan eta beste arte-hizkuntza eta ikus-entzunezko hizkuntza batzuen laguntzaz, generoaren konbentzio formalak erabiltzen dituzten antzezlan edo antzerki-zati esanguratsuak irakurriz; testu idatziaren oinarriko bi testu-sekuentziei (elkarrizketa eta akotazioak) eta esanahi-elementuen islari (espazioa eta objektu eszenikoak, argiztapena eta soinua, pertsonaien diseinua edo interpretazio-kodeak) erreparatuz bereziki.
4.2 Antzerkia osatzen duten lanbideak eta horiek historian zehar izan duten garrantzia bereiztea, berariaz literatura dramatikoa oinarri ez duten ikuskizunen zati laburrak ikusiz, eta lanbide horietako batean oinarritutako dramaturgia eszenikoa sortuz.
5. kompetentzia espezifikoa
5.1. Egile garrantzitsuei, funtsezko emakumezko pertsonaiei, mendebaldekoak ez diren testuinguruetakoa antzerki-lanei, edo literatura-tradizioak proposatzen dituen iruditerien eraikuntzari buruzko ikuspegi askotarikoa eta kritikoa emango duten gai tematiko edo formalei buruzko ikerketa-proiektu bat egitea; horretarako, hitzaldien ikusgarritasunaren eta iruditeria kolektiboaren eraikuntzaren arteko erlazioari buruz egindako aurkikuntzak eta hausnarketa pertsonalak ahoz edo idatziz azalduz.
5.2. Literatura-kanon dramatiko unibertsal inklusiboa lantzeko ikuspegi pertsonala ematea, iruzkin kritikoak edo antzerki-testuen (ahozkoak zein idatzizkoak) aipamenak eginez, eta/edo irakurketei, ikustaldiei edo antzerki-emankizunei buruzko eztabaida edo mahai-inguruetan parte hartuz —horietan genero-ikuspegia txertatuko da, mendebaldeko kanonari dagokion ikuspegi etnozentrinoa zalantzan jarriko da, baita gure gizartean nagusi den eta edozein gutxiengoren aurkako zapalkuntza dakarren beste edozein diskurtso ere—.
5.3. Literatura dramatikoko obrak irakurtzea edo horien eszenaratzea ikustea, kontuan hartuz bai generoa osatzen duten elementuen barne-erlazioak eta horiek obretan dituzten funtzioak, bai obrek beren ekoizpen-testuinguruarekin eta kultura-tradizioan duten inskripzioarekin dituzten kanpo-erlazioak, literatura dramatikokoaren gozamenerako aukerak zabaltzeko eta adierazpide artistikoa suspertzeko.

OINARRIZKO JAKINTZAK

Literatura Dramatikoa
A. Hainbat genero, garai, testuinguru kultural eta kode artistikotako obren eta zatien arteko testuarteko erlazioak —baita horien ekoizpen-testuinguruekin ere— ezartzen dituzten gaikako ibilbideetan inskribatutako literatura dramatikoko testu garrantzitsu batzuen interpretazioaren eraikuntza gidatua eta partekatua.
Antzerki-arteak: antzerki-testua (definizioa eta elementuak); antzerki-pertsonaia; antzezpen-errealizazioa; antzerki-harrera.
Literatura dramatikokoaren gaiak eta formak.
Antzerki-testuak aztertze, interpretatzeko eta sortzeko estrategiak.
B. Literatura dramatikoko lan garrantzitsuen harrera autonomoa eta parte hartzea literatura-elkarrizketetan eta trukeetan.

MARRAZKETA ARTISTIKOA

Marrazteak zera esan nahi du: begirada behaketa zehatz eta kontenplazio bihurtu behar dela, inguratzen gaituen errealitatearen informazioa, adierazpen grafikoaren bidez, abstraitu eta sintetizatu ahal izateko. Marrazketa, beraz, behaketa-, gogoeta- eta irudikapen-prozesu interaktiboa da; hasteko teknika bat eskatzen duen prozesu bat da, bere baliabideak eta funtsezko elementuak ezagutzea eskatzen duena, etengabeko entrenamendu eta praktika ariketa bat.

Marrazketa lan zientifikoko, esploratzeko eta ikerketako metodo bat da. Marrazteko STEM kompetentziari lotutako hainbat kontzeptu ezagutu eta aplikatu behar dira, hala nola argia, kolorea, ikusmen-pertzepzioa, irudikapen-sistemak, giza anatomia, kanona, proportzioa, urrezko proportzioa, eskala... Ahaztu gabe, artistek historian zehar lortu dituzten aurrerapenak. Marrazketa hizkuntza unibertsala da, jarduera